

Etevä ja oikeamielinen

Kaikessa ei kukaan voi olla vahva. Siksi korkeimmassa oikeudessa tehdään päätökset yhdessä, sanoo tuore oikeusneuvos Jussi Tapani.

TEKSTI JA KUVAT ANTTI KIRVES

Korkeimman oikeuden toimitilojen vieressä on Presidentinlinna. Pohjoisesplanadin yli kohti Senaatintoria kääntyvät raitiovaunut saavat jalkapohjat tutajamaan arvokkaassa 1800-luvun alkupuolen rakennuksessa.

Ison parran takaa näkyy hymy.

– Harva toimittaja on selvinnyt haastattelusta alle kahden tunnin, oikeusneuvos **Jussi Tapani** lohduttaa.

Hänen pitkänomainen ulosantinsa ei johdu niinkään monisanaisesta verbaaliryöstäyksestä, vaan polveilevasta tavasta puntaroida kutakin asiaa ääneen.

Tapani aloitti elokuun alussa oikeusneuvoksena eli korkeimman oikeuden jäsenenä.

Tehtävään voidaan nimittää oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut *etevä laintuntija*, joka on *oikeamielinen Suomen kansalainen* ja osoittanut kykenevänsä vaativan tehtävän täyttämään. Tapanilla akateeminen tausta on vankka: tohtorismiehellä on takanaan muun muassa rikosoikeuden dosentuurit ja professuurit Helsingissä ja Turussa.

– Vastanotto on ollut hyvin ystävällinen. Sen merkitys korostuu, kun tulen tavallaan niin talon kuin koko tuomioistuineläytöksen ja arjen lainkäytön ulkopuolelta. Mentorointiprosessi on auttanut pääsemään nopeasti konkreettisten asioiden kimppuun.

VUONNA 1973 SYNTYNYT TAPANI on KKO:n jäsenistä nuorin. Kollegat ovat luonnehtineet häntä ”innostavaksi, dynaamiseksi, sanavalmiiksi ja monialaiseksi asiantuntijaksi”. Vaatimattomana miehenä hän vähän hämmentyy kuullessaan luonnehdinnan. Entä ”kuin raikas tuulahdus” – kuulostaako se tutulta?

– Tunnistan kyllä tilanteita, joissa tämä tunne on voinut syntyä. Voi olla, että joissakin tilanteissa ammattikuntamme on... ei välttämättä kauhean irrottelevainen. Jo pienellä totuttuun tehtävällä poikkeamalla voi synnyttää erilaisen kuvan. Esimerkiksi kirkkaan vihreä olkalaukku, jossa on *Ampelmann* eli Berliinin liikennevaloista tuttu ukkeli, ei näissä ympyröissä varmasti jää huomaamatta. Ne ovat tietoisia valintoja, Tapani muotoilee myhäillen.

Hän on myös ensimmäinen oikeusneuvos, joka twiittaa.

– Olen ottanut ainakin aluksi aika varovaisen linjan Twitterissä. Pitää itselleenkin varmistaa luonteva liikkumavara, kun siellä ei yksityishenkilönä twiitata. Ne ovat vaikeita pohdintoja, ja niitä käydään läpi kaikissa organisaatioissa.

Korkein oikeus on Suomen ylin oikeusaste rikos- ja riita-asioissa ja muutoksenhaussa. Yksi sen keskeisistä tehtävistä on antaa ennakkopäätöksiä sellaisissa asioissa, joihin laki ei anna suoraa ratkaisua.

– Täällä töitä tehdään korkeimman oikeuden roolin ja sen ennakkopäätöstehtävän kautta. Se tekee työstä vaativampaa, mutta myös palkitsevampaa uuden oppimisen kannalta. Kun entuudestaan tuttua kysymystä saa tarkastella ihan uudesta roolistä, pitääkin ottaa toisenlaisia asioita huomioon kuin ennen.

TAPANILLE KOROSTETTIIN JO ETUKÄTEEN työn kollegiaalisuutta. Muutos aiempaan on hänellä ollut melkoinen, sillä tutkimuksen tekeminen on oikeustieteessä pitkälti ollut yksin tekemistä.

– Täällä tehdään asioita yhdessä ja tuodaan vuorovaikutteisesti toistemme vahvuuksia ratkaisuihin. Itsenäistä perustyötäkin on, kuten valmistautumista, lukemista ja ajattelua, mutta päätökset tehdään yhdessä. Käsiteltävät asiat ovat niin laaja-alaisia, ettei kukaan voikaan olla niissä kaikissa asiantuntija. Se on lohdullista huomata. Samalla on hyväksyttävä, ettei jokin osa-alue ole jokaisen eksperttiä, vaan on erilaisia osaamisalueita ja vahvuuksia. Niistä rakennetaan se kokonaisuus toisten tuella ja toisia tukemalla.

Hänen mukaansa KKO:n merkitys tulee siitä, että lainsäätäjä ei voi normittaa aukottomasti ja lopullisesti ihmiselämän ja organisaatioiden pelisääntöjä.

– Tutkijakollega on joskus sanonut, että elävä elämä on meitä ovelampi. Oikeus ja juridiikka luovat koko ajan erilaisia kysymyksenasetteluita, joihin tarvitaan viime kädessä korkeimman oikeuden suuntaviivoja. Täällä tietysti ollaan sen varassa, miten perusteellisesti valmisteltuja asioita tänne alemmista oikeusasteista tulee. Täältä ei voi tehdä tilauksia hankalille periaatteellisille kysymyksille eikä tänne oikein ole pikareittä.

”KIRKKAAN VIHREÄ OLKALAUKKU, JOSSA ON AMPELMANN ELI BERLIININ LIIKENNEVALOISTA TUTTU UKKELI, EI NÄISSÄ YMPYRÖISSÄ VARMASTI JÄÄ HUOMAAMATTA”.

Tyypillinen KKO:n jäsenen työpäivä koostuu juttujen asiakirja-aineiston läpikäynnistä. Kaikki aineisto kulkee ja suodattuu esittelijöiden kautta, ja heidän työnsä merkitystä Tapani erityisesti korostaa. Esittelijät valmistelevat materiaalin niin, että oikeusneuvokset pääsevät tutustumaan relevanttiin ja riittävään määrään aineistoa.

– Lukemista riittää, ja sitä tulee tasaiseen tahtiin hyväksi todetulla rytmillä. Valituslupa-asiat tehdään kahden jäsenen ja esittelijän kokoonpanolla ja valitusasiat jaostossa, jossa on viisi jäsentä ja esittelijä. Vuoden alusta voimaan tuleva laki mahdollistaa tietynlaisten asioiden ratkaisemisen yhden jäsenen ja esittelijän voimin. Sen uskotaan jonkin verran tehostavan toimintaa.

KKO:LLE TULEE VUOSITTAIN yli 2 000 juttua. Valituslupa myönnetään vain viidelle prosentille hakemuksista.

– Kun on kyse siitä, pysähtyykö juttu kansallisessa järjestelmässä valituslupan epäämiseen, asiaa pitää toki pohdita riittävän perusteellisesti, mutta paukkuja pitää laittaa niiden myönnettyjen valituslupien ja -asioiden käsittelyyn sekä kestävien ratkaisujen tekemiseen. Tähtöyteenä on, että viikoittain olisi sekä valituslupaesittely että valitusasian käsittely.

Hylkääviä päätöksiä ei perustella eikä yksiselitteistä vastausta isoon hylkyjen määrään ole. Hyvässä valituslupahakemuksessa toiseikasto on riidaton, osapuolet ovat yksiselitteisesti samaa mieltä siitä, mitä on tapahtunut ja lisäksi oikeudellinen kysymys on jollakin tavoin uusi ja niin tärkeä asia, että siihen tarvitaan selvä ennakkopäätös.

– Monenlaisia valituslupahakemuksia näkee. On ikuisuuskyseminen, pitäisikö hylkäävät päätökset perustella, mutta kyllä siinä on lopulta kyse työmäärästä. Joskus sitä myös miettii, mitä se auttaisi, että päätöksessä olisi toinenkin fraasi yhden sijasta. Eihän se kertoisi hakijalle yhtään mitään lisää.

Vuodesta 2013 lähtien Tapani on ollut varajäsenenä Asianajajaliiton yhteydessä toimivassa valvontalautakunnassa, joka valvoo asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien työskentelyä.

Valvontalautakunnan tehtävä on hänestä keskeinen, eikä sen merkitys ainakaan pienene; asianajajan työssä vaikeat eettiset kysymykset eivät ole vähenemään päin. Moraalisen kompassin pitää olla kunnossa.

Eniten lautakunta käsittelee perhe- ja jäämistöoikeudellisia kysymyksiä.

– Joku kokee asianajajan menetelleen puolueellisesti esimerkiksi perinnönjaoissa. Tyytymättömyys kumpuaa siitä, ettei ihminen koe tullessa kohdeksi oikeuden-

mukaisesti. Silloin on ehkä inhimillisesti ymmärrettävää ajatella, että juridiikan ammattilainen varmasti kääntää jutun itselle edulliseksi.

Varajäsenillä on merkittävä asema, sillä he jakavat jäsenen kanssa kokoukset melkein puoliksi. Se onkin Tapanin mielestä ainoa tapa säilyttää ote lautakunnassa käsiteltäviin asioihin.

TAPANILLA EI OLE OMAKOHTAISTA KOKEMUSTA asianajotoimistoista, mutta hän on nähnyt suomalaista asianajokenttää paitsi valvontalautakunnasta käsin, myös koulutus-, tutkimus- ja konsultointikokemuksen kautta. Vaikka lautakunnassa käsitellään asioita tavallaan moitteiden kautta, valtaosassa tapauksista asiat on hänen mukaansa hoidettu moitteettomasti.

– Valvontalautakunnan entinen puheenjohtaja **Matti Kunnas** sanoi joskus opiskelijoille, että asianajaja ei pitkän uran aikana oikeastaan voi välttyä valvontalautakunnalta – jos ei yhtään kantelua tule, ei asianajaja ole pannut itseään likoon. Meillä on asianajajakunnassa osaaminen hyvällä tolalla ja liitto tekee hartiavoimin töitä.

Siitä, miten Tapani tuli lähteneeksi oikeustieteen pariin, on olemassa kaksi variaatiota. Ensimmäinen on sukulaisten taloudellinen neuvo. Lähisuvussa ei ollut lakimiehiä eikä mitään käsitystä alasta.

– Historia ja muut lukuaineet tuntuivat koulussa luontevimmilta. Isoisä sanoi, että historian opiskelijaa odottaa tutkijan tai opettajan työ ja pitkä ja kapea leipä, mutta että juristeilla taas voisi mennä paremmin.

Toinen variaatio on tavallaan raadollisempi, mutta myös ehkä todempi. Ylioppilaskeväänä Tapanin äiti huomasi, että naapurin poika myy lukematta jääneitä pääsykoekirjojaan halvalla.

– ”Kirjat saa puoli-ilmaiseksi ja olet lukumiehiä, niin että kävisikö tällainen”, äiti ehdotti. Taisi muuten olla joukossa **Pekka Timosen** toimittama *Jobdatus Suomen oikeusjärjestelmään 1–2*. Mutta ajatukset abstraktista oikeustieteestä konkretisoituivat vasta kesätyöharjoittelussa Tampereen poliisilaitoksella.

Akateemisuus on ollut Tapanille iso osa juristi-tutkijan työidentiteettiä. Jääkö yliopistomaailma häneltä nyt taka-alalle?

– Ei se mihinkään häviä. Se tuo lisäarvoa tähän työhön, ja olen vastaisuudessa tilanteen mukaan käytettävissä vaikkapa väitöskirjojen esitarkastuksissa ja vastaväittäjänä. Omille kirjoitustöille ei riitä aikaa yhtä paljon kuin ennen, mutta tiettyjä kirjasuunnitelmia on. Aika näyttää, Tapani sanoo. ■

LENTÄVÄ AJATUS

”Olen maskulainen. Asun nykyisin Turussa, mutta jostain kumman syystä sydämessäni on iso paikka tamperelaisuudelle. Ehkä se johtuu niistä kesätöistä. Kun kävin siellä taannoin Popedan konsertissa, hämmästelini stadionin ympäristön muutoksia. Turku on muuttunut edukseen monin tavoin, mutta tamperelaiset menevät kyllä kohta ohi, niin dynaamisesti he kaupunkiaan nyt kehittävät. Asiantuntijatyössä asiat pyörivät mielessä, mutta vastapainoksi pyrin säännöllisesti harrastamaan juoksua, kuntosalia, joogaa ja joukkuelajeja sekä käymään kulttuuririennoissa. Perheeseeni kuuluu vaimo, lapsi ja staffordshirenbulldog. Se on ensimmäinen koiramme ja kuvittelimme, että siitä tulisi iso, mutta eipä tullut. Se on ihmisystävällinen ja tosi hyvä kerrostaloasuja. Kun on luonnossa perheen ja koiran kanssa, ei tarvitse olla pitkäkään lenkki, kun jo tuntuu hyvältä. Teiniä vain on vaikea saada suostuteltua lähtemään luontoon.”